

PREZENTARE SUCCINTĂ
IANUARIE 2019

Moldova

INTRODUCERE

Statelessness Index¹ este un instrument online comparativ, care evaluează legislația, politicile și practicile țărilor europene privind protecția persoanelor apatride, prevenirea și reducerea apatridiei în comparație cu normele și bunele practici internaționale. Index-ul a fost dezvoltat și este menținut de Rețeaua europeană privind apatridia - **European Network on Statelessness (ENS)**², o alianță a societății civile cu peste 120 de organizații și persoane individuale din 40 de țări, care muncesc pentru a pune capăt apatridiei și asigure că persoanele apatride din Europa își pot accesa drepturile sale.

ENS a colaborat cu membrii săi³ pentru cercetarea și compilarea informațiilor comparative privind apatridia în Moldova⁴. Această prezentare succintă rezumă concluziile cu privire la modul în care legea, politica și practica Moldovei respectă normele și bunele practici internaționale privind protecția apatrizilor, prevenirea și reducerea apatridiei. Aceasta acoperă cinci domenii tematice - Instrumente internaționale și regionale, Date privind populația apatridă, Detenția, Determinarea statutului de apatridă, Prevenirea și Reducerea apatridiei - și face o recomandări guvernului Republicii Moldova de reforme în domeniile prioritare.

A fi apatridă înseamnă să nu fii recunoscut ca cetățean de nici un stat în virtutea legilor sale. Este o anomalie juridică care împiedică mai mult de 10 milioane de bărbați, femei și copii din întreaga lume - și mai mult de o jumătate de milion în Europa - să acceseze drepturi fundamentale civile, politice, economice, culturale și sociale.

INSTRUMENTE INTERNAȚIONALE ȘI REGIONALE

Diferite tratate internaționale și regionale prevăd protecția apatrizilor, prevenirea și reducerea apatridiei. Moldova este parte la toate instrumentele internaționale și regionale, inclusiv cele patru instrumente fundamentale în domeniul apatridiei. Este una din foarte puținele țări care au aderat la [Convenția cu privire la prevenirea cazurilor de apatridie în legătură cu succesiunea statelor](#). În consecință, Moldova are obligația de a proteja drepturile apatrizilor, dreptul la cetățenie și de a preveni apatridia. Cu toate că există unele rezerve față de Convenția din 1954, ele nu mai au efect substanțial deoarece legislația moldovenească acordă toate drepturile convenționale persoanelor apatride recunoscute.

Moldova nu este stat membru al Uniunii Europene, dar în legislația sa națională sunt parțial implementate Directivele UE, inclusiv [Directiva UE pentru returnări](#).

STATISTICA APATRIZILOR

Datele privind numărul apatrizilor din Moldova sunt limitate și există probleme cu modul în care sunt colectate datele oficiale,

inclusiv deoarece există categorii care se pot suprapune, cum ar fi "persoanele cu pașapoarte ale URSS" și persoanele cu "cetățenie nedeterminată". Această situație și faptul că nu există date disponibile pentru regiunea transnistreană, înseamnă că populația apatridă este probabil sub-raportată. Datele, referitoare la numărul apatrizilor plasați în detenție migrațională, nu sunt făcute publice de Biroul Migrație și Azil.

Guvernul Republicii Moldova ar trebui să ia măsuri concrete pentru a îmbunătăți înregistrarea apatrizilor, inclusiv prin definirea și armonizarea categoriilor utilizate, dar și să includă datele referitoare la detenție migrațională în statisticile oficiale naționale.

PROCEDURA DE DETERMINARE A STATUTULUI DE APATRID

Pentru a putea oferi protecția și drepturile consacrate în Convenția din 1954, inclusiv permisul de ședere și dreptul de a lucra, studia și facilita naturalizarea, Statele Părți trebuie să poată identifica pe teritoriul său apatrizii. UNHCR recomandă ca acest lucru să fie îndeplinit cel mai bine printr-o procedură specială de determinare a statutului de apatridă.⁵

În 2011, Moldova a stabilit prin lege o procedură de determinare a statutului de apatrid, care este, în multe privințe, un exemplu de bune practici. Procedura este accesibilă, fără taxe sau condiții de reședință, și poate fi inițiată din oficiu, personal, oral sau în scris. Structura dedicată pentru apatridie trebuie să examineze cererile în termen de șase luni (cu posibilitatea de prelungire până la 12 luni). Deși asistența juridică gratuită în cadrul procedurii administrative este prevăzută de lege, în practică ea este asigurată de ONG-uri. Interviuul este obligatoriu, serviciile de traducere sunt disponibile, instruirile personalului sunt asigurate de UNHCR. Sarcina probei este împărțită și, deși nu este stabilit în lege, standardul de probă este același ca în procedura de azil. Solicitanții sunt protejați împotriva expulzării și au acces la unele drepturi de bază, inclusiv dreptul la muncă, există un drept automat de a face apel. Persoanele recunoscute ca apatrizi beneficiază de reședință permanentă și de toate drepturile, ca și cetățenii, cu excepția celor politice.

Guvernul Republicii Moldova ar trebui să ia măsuri pentru a asigura că asistența juridică garantată de stat este disponibilă în practică pentru solicitanți, în cadrul procedurii de determinare a statutului de apatrid, și să stabilească în legislație că standardul minim al probei în procedura de determinare a statutului de apatrid este în rând cu standardul probei din procedura de azil.

DETENȚIA

Există câteva lacune în legislația pertinentă, politica și practica cu privire la detenție în Republica Moldova. Deși există unele garanții împotriva aplicării detenției arbitrare în privința persoanelor apatride, în sensul în care dreptul de a dispune această măsură este prevăzut de lege, detenția ar trebui să fie privită drept o măsură de ultim resort iar țara de îndepărtare trebuie stabilită în prealabil; în practică, nu este cert modul în care aceste principii sunt implementate și atât legislația cât și practica nu prevăd alternative pentru detenția migranților. Prevederea referitoare la informarea persoanelor reținute cu privire la drepturile ce le revin nu este stabilită de lege și este realizată de către ONG-urile parteneri ai UNHCR la discreția guvernului. Deși controlul judiciar periodic a fost exclus în anul 2016, Curtea Supremă de Justiție a publicat o opinie consultativă în luna decembrie 2018 prin care a notat că, în prezenta condițiilor suficiente, durata detenției nu trebuie să depășească 30 de zile, care cumulativ nu trebuie să depășească 6 luni și 12 luni respectiv. Această prevedere vine să asigure controlul judiciar periodic asupra procedurilor de returnare și îndepărtare de pe teritoriu în Republica Moldova. Persoanele eliberate urmează să fie direcționate pentru documentare la Secția Apatridie, în cazul recunoașterii drept apatrizi, sau, în caz contrar, urmează să li se acorde statut de "tolerat". Persoanele deținute au dreptul să atace orice act de dispoziție al instanței, și le este pusă la dispoziție toată informația relevantă pentru a fi capabili să o facă, precum și beneficiază de asistență juridică gratuită.

Guvernul Republicii Moldova ar trebui să ia măsuri suplimentare în vederea protejării persoanelor apatride împotriva detenției

arbitrare, prin instituirea alternativelor la detenția migranților, precum și să prevadă atât în lege cât și în practică dreptul la informare a persoanelor reținute cu privire la drepturile ce le revin. Guvernul ar trebui să reintroducă revizuirea judiciară periodică a necesității continuării detenției.

PREVENIREA SI REDUCEREA

Fiind stat parte la Convenția din 1961 și Convenția Europeană asupra cetățeniei, Republica Moldova are obligația de a preveni și reduce fenomenul apatridiei pe teritoriul său. Până nu demult, legislația națională prevedea garanția potrivit căreia toți copiii născuți pe teritoriul Republicii Moldova, care în alte condiții ar fi apatrizi, obțineau automat cetățenia statului la naștere. Totuși, în anul 2018 a fost modificată legislația astfel încât pentru a fi recunoscut cetățean, copilul născut pe teritoriul Republicii Moldova trebuie să aibă cel puțin un părinte cu ședere legală pe teritoriu, fapt contrar obligațiilor internaționale asumate. Legea prevede garanția dobândirii cetățeniei pentru copiii găsiți, adoptați, născuți în străinătate din părinți cetățeni ai Republicii Moldova, și copiii născuți pe teritoriul Republicii Moldova cu cel puțin un părinte cu ședere legală.

Dreptul fiecărui copil la identitate și cetățenie nu este doar esențial în vederea prevenirii și reducerii fenomenului apatridiei, ci este și un principiu fundamental din dreptul internațional.⁶ Înregistrarea nașterilor trebuie să fie gratuită și imediată din momentul nașterii copilului. Deși legislația pertinentă a Republicii Moldova prevede lipsa taxelor de înregistrare a nașterilor și stipulează că toate nașterile trebuie înregistrate, eforturile de înregistrare sunt zădărnicate de barierele față de înregistrarea universală. Părinții trebuie documentați pentru a putea înregistra o naștere, și respectiv unii părinți se confruntă cu bariere în acest sens, inclusiv cei de etnie Romă. Începând cu anul 2018, autoritățile recunosc actele de stare civilă emise în regiunea Transnistreană, facilitând astfel înregistrarea nașterilor copiilor; cu părinți rezidenți ai regiunii Transnistrene, precum și facilitând totodată procedura de dobândire a cetățeniei Republicii Moldova pentru părinții rezidenți ai regiunii Transnistrene, astfel reducând riscul de apatridie.

Guvernul Republicii Moldova ar trebui să ajusteze legislația astfel încât să elimine toate barierele practice întâmpinate la înregistrarea nașterilor, astfel încât toți copiii să fie înregistrați imediat, indiferent de statutul părinților lor.

REZUMATUL RECOMANDĂRILOR

- Îmbunătățirea statisticilor apatrizilor, inclusiv prin definirea și armonizarea categoriilor utilizate, dar și includerea datelor referitoare la detenția migrațională în statisticile oficiale naționale.
- Asigurarea că asistența juridică garantată de stat este disponibilă în practică pentru solicitanți, în cadrul procedurii de determinare a statutului de apatrid, stabilirea în legislație a standardului minim al probei în procedura de determinare a statutului de apatrid este în rând cu standardul probei din procedura de azil.
- Luarea de măsuri suplimentare în vederea protejării persoanelor apatride împotriva detenției arbitrare, prin instituirea alternativelor la detenția migranților, precum și prevederea atât în lege cât și în practică a informării persoanelor deținute cu privire la drepturile ce le revin.
- Asigurarea implementării în practică a Opiniei consultative nr. 102 a Curții Supreme de Justiție *”Cu privire la termenul de luare în custodie publică a străinilor”*, întru asigurarea controlului judiciar periodic asupra necesității prelungirii detenției.
- Ajustarea legislației astfel încât să fie eliminate toate barierele practice întâmpinate la înregistrarea nașterilor, pentru înregistrarea imediată a tuturor copiilor, indiferent de situația părinților lor

NOTE

¹ <https://index.statelessness.eu>

² www.statelessness.eu

³ Cercetătorul pentru Statelessness Index în Moldova este Centrul de Drept al Avocaților ONG, membru al ENS

⁴ <https://index.statelessness.eu/country/moldova>

⁵ UNHCR (2014), Handbook on Protection of Stateless Persons,

<http://www.unhcr.org/uk/protection/statelessness/53b698ab9/handbook-protection-stateless-persons.html>

⁶ Convenția ONU privind Drepturile Copilului, articolul 7

CONTACTATI

Oleg Palii
Centrul de Drept al Avocaților
oleg.palii@cda.md

Nina Murray
Head of Policy & Research, European Network on Statelessness
nina.murray@statelessness.eu

Berol House
25 Ashley Road
London N17 9LJ

+44 20 7354 9631
info@statelessness.eu
www.statelessness.eu

